

Verlag van de voltallige vergadering van de CEOM – Parijs, 2 december 2016

A.-S. Sturbois - Dr. R. Kerzmann

De Orde der artsen van Frankrijk verwelkomde de tweede voltallige vergadering voor het jaar 2016 van de Europese Raad van de Orde der artsen (CEOM).

Naast de veertien Europese ordinale afvaardigingen die deelnemen aan de CEOM, sloten verscheidene internationale en nationale organisaties zich aan bij de werkzaamheden van deze vergadering.

De actieve deelname van de algemeen secretaris van de WMA¹, van de voorzitter van het CPME², van de voorzitter van de AEMH³, van de algemeen directrice van de OIE⁴, van de ondervoorzitter van de FEMS⁵, van de vertegenwoordiger van de EJD⁶, van de erevoorzitter van de Franse nationale raad van de Orde van dierenartsen, alsook van de uitgenodigde Albanese en Poolse afvaardigingen droegen bij tot de kwaliteit van de discussies.

De agendapunten toonden aan hoe uiteenlopend de belangrijkste thema's zijn die de aandacht vergen van de reguleringsorganisaties. In dit verslag focussen wij op drie ervan : geweld tegen artsen, inachtneming van het beroepsgeheim ten overstaan van de terroristische dreiging en de noodzakelijke band tussen de gezondheid van mens en dier en het leefmilieu.

Geweld tegen artsen⁷ (dokter Roland Kerzmann – België)

Geweld is alomtegenwoordig in verscheidene vormen (oorlogen, aanslagen, pesten via internet, enz.). Niet alleen in conflictzones wereldwijd treedt geweld op, maar ook in landen die doorgaans bekend staan als rustig op politiek en sociaal gebied en als verdraagzaam. Hierdoor is de publieke opinie geweld als een min of meer onvermijdelijk risico van de evolutie van de maatschappij gaan zien.

Geweld moet niet beschouwd worden als een fataliteit, maar als een uitdaging, ongeacht in welke vorm of waar het zich ook voordoet.

Wanneer gezondheidspersoneel, dat als roeping heeft de bevolking te verzorgen op grond van het fundamentele recht dat het recht op gezondheid nu eenmaal is, zelf het slachtoffer is van agressie bij het vervullen van zijn opdracht, dan moeten wij reageren.

Het volledige gezondheidspersoneel (artsen, verpleegkundigen, kinesitherapeuten, apothekers) en de hulpmedewerkers (ambulanciers, brandweerlui en humanitaire hulpverleners in de ruime zin), zijn betrokken bij geweld, maar deze uiteenzetting richt zich vooral op het geweld waarmee de artsen te maken krijgen in hun dagelijkse praktijk in onze Europese landen, buiten elke context van terrorisme of oorlogvoering.

¹ World Medical Association

² Comité Permanent des Médecins Européens

³ Association Européenne des Médecins des Hôpitaux

⁴ Office International des Epizooties devenu Organisation Mondiale de la Santé Animale

⁵ Fédération Européenne des Médecins Salariés

⁶ European Junior Doctors

⁷ <https://www.ordomedic.be/nl/internationaal/presentaties-internationale-vergaderingen/>

In zijn uiteenzetting gaat dokter Kerzmann in op de acties die de ordinale en nationale instanties kunnen ondernemen om geweld het hoofd te bieden.

1. Acties van de nationale Orde ten overstaan van de onveiligheid bij de uitoefening van de geneeskunde

- Gegevens bijeenbrengen die als basis dienen voor statistieken om op een objectieve en doeltreffende wijze te debatteren over de noden en actievoorstellen.

Deze gegevens kunnen op verscheidene manieren verzameld worden : bij de officiële bronnen (organen van de Orde, politie, gerechtelijke overheden, artsenverenigingen, enz.), via een signalementsfiche die beschikbaar is via internet en ingevuld wordt door de aangevallen artsen, enz.

- De beroepsbeoefenaars, de bevolking en de overheid sensibiliseren. Dit doel kan bereikt worden door sensibiliseringscampagnes voor de bevolking te organiseren (in samenwerking met patiëntenverenigingen), debatten te voeren met collega's en overleg te plegen met de openbare overheden (ministeries) en door deel te nemen aan multidisciplinaire werkgroepen gevolgd door aanbevelingen of persartikels.

- Preventie-instrumenten ontwikkelen. De meest gebruikte zijn affiches voor de patiënten in de praktijkruimte en de praktische gids voor veiligheid voor de artsen, maar er kan verder nagedacht worden over projecten zoals de aanstelling van een veiligheids- en preventiecoördinator, samenwerking met de plaatselijke politie en openbare overheden, betaling via bankkaart, begeleiding van de arts bij risico-oproepen of geolokalisatie van de arts.

- Hulp verlenen aan de artsen die het slachtoffer zijn van geweld. De ordinale instantie moet "posttraumatische hulp" bieden aan de aangevallen arts. Voor de arts die het slachtoffer is van geweld en voor zijn familie duiken tal van problemen op : het beheer van de onderbroken of stopgezette praktijk ten gevolge van geweld of overlijden (toegang tot de elektronische dossiers, het zoeken van een vervanger, beheer van de agenda), de communicatie met de media, de juridische en administratieve rompslomp (verzekeringen, inkomensderving, gezondheidszorg, enz.).

- De veiligheidsmaatregelen dienen afgezet te worden tegen de deontologische verplichtingen, meer bepaald de verplichting om een dringende oproep te beantwoorden, de continuïteit van de zorg te waarborgen en de persoonlijke levenssfeer van de patiënt te eerbiedigen.

2. Actie van de CEOM

De CEOM moet de uitwisseling van goede praktijken ter zake aanmoedigen en deze mee helpen uitdragen door standpuntinnames. Er zou een Europees observatorium voor gewelddaden tegen artsen opgericht kunnen worden.

Het beroepsgeheim ten overstaan van de terroristische dreiging (dokter Patrick Romestaing – Frankrijk)

Door de recente gebeurtenissen in Frankrijk en Europa is een reflectie over dit zeer gevoelige onderwerp wenselijk. Ze zou kunnen resulteren in de uitwerking van een verklaring van de CEOM.

De terroristische dreiging is een criminele dreiging, wat haar op deontologisch gebied onderscheidt van de dreiging die gepaard gaat met pathologisch gedrag (geval van German wings).

De arts ziet zich geplaatst voor een conflict tussen twee plichten : de bescherming van het beroepsgeheim van een persoon en de criminele gevaarlijkheid van deze persoon voor de gemeenschap.

Welke houding dient de arts aan te nemen wanneer hij overtuigd is van een imminente of potentiële criminele dreiging ?

De Belgische afvaardiging opent het debat. Dokter Kerzmann legt uit dat de werkelijkheid tal van situaties met betrekking tot het beroepsgeheim blootlegt die niet zomaar opgelost kunnen worden met “toegestaan/verboden”, maar een genuanceerde aanpak vergen volgens de omstandigheden.

Dit is het geval wanneer de arts geconfronteerd wordt met een patiënt die verklaart of de vrees laat uitschijnen een terroristische daad te zullen begaan.

De Belgische Orde meent dat de noodtoestand voldoende antwoord biedt op dit probleem. Dit begrip beoogt de situatie waarin een persoon (in casu de arts) zich bevindt die, ten overstaan van tegenstrijdige verplichtingen (eerbiediging van het geheim versus bescherming van de fysieke integriteit van anderen) en in aanwezigheid van een ernstig en dreigend gevaar voor anderen, redelijkerwijze kan oordelen dat hij niet in staat is een dwingend belang dat hij vóór alle andere moet of mag vrijwaren, te beschermen, tenzij hij een van zijn verplichtingen niet nakomt.

De noodtoestand is gerechtvaardigd wanneer verscheidene voorwaarden vervuld zijn :

- 1) de waarde van het opgeofferde goed moet kleiner zijn dan of ten hoogste gelijkwaardig aan die van het goed dat men wil bewaren,
- 2) het te vrijwaren recht of belang is in dreigend en ernstig gevaar,
- 3) het kwaad kan op geen enkele andere manier vermeden worden dan door de inbreuk.

De uiteenzettingen van de andere sprekers gaan in dezelfde richting.

De voorzitter van de WMA herinnert eraan dat het geheim van openbare orde maar niet absoluut is. Bij dreigend en ernstig gevaar mag het geheim volgens hem opgeheven worden.

De voorzitter van het CPME dringt er ook op aan dat er sprake zou zijn van ernstig en dreigend gevaar. Bovendien meent hij dat elke situatie “geval per geval” beoordeeld moet worden.

De beoordeling van het risico op ernstig en dreigend gevaar is bepalend voor de opheffing van het geheim. Het dient door de arts met gezond verstand beoordeeld te worden zonder te vervallen in stigmatisering van bepaalde bevolkingen.

Eén enkele gezondheid (dokter Monique Eloit – OIE, dierenarts, Michel Baussier – CNOV en dokter Otmar Kloiber – WMA)

Het is essentieel dat de actoren van de gezondheid van de mens en van de gezondheid van het dier samenwerken om de gezondheids- en voedingsveiligheid te vrijwaren.

60 % van de ziekteverwekkende agentia voor de mens is van dierlijke oorsprong, 75 % van de opkomende menselijke ziektes is van dierlijke oorsprong, elk jaar duiken 5 nieuwe menselijke ziektes op en 20 % van het verlies van de dierlijke productie in de wereld is te wijten aan ziektes.

Bij de bestrijding van de Sars-, HIV-, Avian Influenza-, Mers-CoV- en Ebola-epidemieën is het fout geweest dat de artsen en dierenartsen niet méér samengewerkt hebben.

De vroegtijdige opsporing van ziektes en infecties bij de dierlijke bron ervan kan vermijden dat ze overgedragen worden op de mens of dat ziekteverwekkende agentia in de voedingsketen geïntroduceerd worden.

De dierenartsen spelen een zeer belangrijke rol in het concept “één enkele geneeskunde”, door het toezicht (op de gedomesticeerde en wilde dieren), de preventie en de controle van de dierlijke ziektes (met inbegrip van de op de mens overdraagbare), het beheer van het welzijn voor robuuste en gezondere dieren), de controle van de kwaliteit van de voeding en het verantwoorde gebruik van veterinaire geneesmiddelen (meer bepaald van antibiotica om te vermijden dat er bacteriën opduiken die resistent zijn tegen de werking ervan).

Tijdens de hele voedselketen zijn de dierenartsen verantwoordelijk voor de reglementeringen inzake gezondheid en welzijn van het dier, traceerbaarheid, veiligheid van het voedsel en veiligheid van de handel in dierlijke producten. Zij dienen een rol te spelen op het gebied van productie, vervoer, slachting, verwerking en distributie.

De gunstige werking van de diergeneeskunde op de menselijke gezondheid is niet beperkt tot de voedselketen. Meer dan 95 % van de rabiësgevallen bij de mens is te wijten aan beten van besmette honden. Door de honden in te enten en de eigenaars te wijzen op hun verantwoordelijkheid, werken de dierenartsen rechtstreeks in op de menselijke gezondheid.

De uitdagingen doen zich voor op wereldschaal. De landen dienen geholpen te worden bij de preventie, opsporing en aanpak van het uitbreken van ziektes.

De internationale handel is een potentieel scenario voor de epidemiologische mondialisering, maar is ook essentieel voor de nationale economieën en voor het levensniveau van de bevolkingen. De aangifte van haarden kan aanzienlijke economische gevolgen hebben en de transparantie belemmeren.

De maatregelen van goed bestuur dienen aangemoedigd te worden, alsook de implementering van internationale standaarden.

Wij leven in een tijdperk van “één wereld, één gezondheid” en wij moeten samen passende, vooruitlopende en multidisciplinaire oplossingen bedenken om de zich aandienende uitdagingen het hoofd te bieden.

Een samenwerking tussen de OIE, de WGO⁸ en de FAO⁹ is onontbeerlijk.

Hetzelfde geldt voor de samenwerking tussen de wereldverenigingen van de artsen (WMA) en van de dierenartsen (WVA¹⁰). In 2012 werd een samenwerkingsplan opgesteld tussen de WMA en de WVA. Het handelt over de zoönoses, het verantwoorde gebruik van antimicrobiële middelen en de samenwerking voor een verbetering van het onderwijs, de klinische zorg en de volksgezondheid.

In mei 2015 vond een eerste wereldconferentie plaats tussen de WMA en de WVA over een krachtigere samenwerking tussen de dierenartsen en de artsen. In 2016 volgde een tweede conferentie waarop meer dan 600 deelnemers aanwezig waren uit 44 verschillende landen.

⁸ Wereldgezondheidsorganisatie

⁹ Food and Agriculture Organization

¹⁰ World Veterinary Association

Beide organisaties zijn vastberaden te blijven samenwerken om beleidslijnen te verdedigen die de gezondheid benaderen vanuit een totaliteit : mens, dier en leefmilieu.

Volgende vergadering

De volgende vergadering vindt plaats op 23 juni 2017 in Modena op uitnodiging van de FNOMCeO. Een agendapunt is alvast de verkiezing voor de vernieuwing van het uitvoerend dagelijks bestuur.